

Кундєєва Г.О. – к.е.н.,
доцент кафедри економічної теорії
Кишенько І.І. – к.т.н.,
доцент кафедри технології м'яса і м'ясних продуктів,
Київський національний
університет харчових технологій

Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу АПК України – вирішення продовольчої безпеки країни

Роль продовольчої безпеки пов'язана з тим, що продовольство є базовим показником життєдіяльності людини. Рівень харчування населення характеризує рівень економічного розвитку країни в цілому, оскільки виробництво продуктів харчування було, є і буде головною умовою виробництва. Рівень забезпечення населення продовольством розглядається як найважливіший фактор і визначальний критерій рівня соціального життя, життєздатності економічної структури і державного устрою кожної країни. В теперішній час під впливом інтеграційних процесів різні за організаційно-правовою природою агропромислові формування створюють єдиний агропромисловий комплекс, основне завдання якого полягає у забезпеченні продовольчої безпеки країни. Аграрне виробництво України забезпечує існуючу потребу у хлібі та хлібопродуктах, картоплі, олії, цукрі та кондитерських виробках, але споживання молока та молочних продуктів і м'яса та м'ясопродуктів для більшості населення країни становить майже 50% від фізіологічної норми. Виходячи з вищезазначеного, виникає необхідність дослідження м'ясопродуктового підкомплексу АПК, його структури, сучасного стану, особливостей функціонування та можливостей підвищення ефективності.

Аналіз наукових праць дає нам можливість визначити м'ясопродуктовий підкомплекс як складну інтеграційну систему «виробництво м'яса – переробка і реалізація м'ясної продукції, включаючи експорт-імпорт – споживання». Можливість підвищення ефективності м'ясопродуктового підкомплексу необхідно дослідити, починаючи з першої його складової, а саме з тваринництва. Здійснений аналіз розвитку вітчизняного тваринництва дозволяє визначити основні причини скорочення поголів'я ВРХ в Україні: по-перше – виробництво яловичини не є на сьогодні інвестиційно привабливим; по-друге – зміна структури розподілу поголів'я між сільськогосподарськими підприємствами та приватними господарствами. У 1990 році це співвідношення становило 74% до 26 %, а у 2010 році – 22% до 78% відповідно, що об'єктивно не дозволяє застосовувати інноваційні технології відгодівлі. Завдяки державній програмі щодо підтримки вітчизняного свинарства в останні

роки виробництво свинини є прибутковим і це позначилося зростанням поголів'я. Стала тенденція щодо зменшення виробництва яловичини і нестабільна ситуація у виробництві свинини призвели до значного зростання попиту на м'ясо птиці, що сприяло активізації виробництва м'яса птиці. Основними факторами є короткий операційний цикл, розвиток збутової інфраструктури, вдосконалення ветеринарного забезпечення і програми контролю якості продукції.

Переробкою м'яса в Україні займається майже 3,5 тисяч підприємств, переважно приватної форми власності. Головними типами підприємств промисловості є м'ясокомбінати, у яких поєднують первинну і вторинну переробку м'яса. В умовах скорочення пропозиції вітчизняної сировини, великим підприємствам легше знайти альтернативні джерела поставок (прямі імпортні закупівлі, закупівля через систему Державного резерву й інші). Характерною рисою таких підприємств є те, що вони мають розвинуту систему збуту й логістики, та більшість з них має власні сировинні ресурси. В останні роки за рахунок застосування інноваційних технологій відбувається поступова зміна у структурі м'ясопереробки у напрямку нарощування виробництва готових видів продукції та напівфабрикатів і скорочення виробництва м'яса. Розвиток м'ясної промисловості залежить від системи реалізації як м'ясосировини, так і готової продукції. На теперішній час основними ознаками такої системи є: відсутність гарантованого збуту виробленої продукції, присутність на ринку значної кількості посередників, та створення сучасними торговельними підприємствами таких правил співпраці з постачальниками м'ясної продукції, що у сукупності створюють ефект монополії.

Проведений аналіз споживання м'яса та м'ясопродуктів середньостатистичним українцем протягом 2000-2011 рр. свідчить про тенденцію до збільшення обсягу споживання м'ясопродуктів у 2001-2008рр. і досягнення рівня 50 кг у 2008 р. Це найкращий показник за визначений період, у 2011 році споживання м'яса становило майже – 42 кг., що обумовлено насамперед економічною недоступністю цього продукту населенню країни у зв'язку з низьким особистим доходом.

Дійсний стан м'ясопродуктового підкомплексу потребує пошуку ефективних шляхів його розвитку. Одним з них може стати дієва державна політика, яка передбачає необхідність: удосконалення існуючих нормативно-правових актів з врахуванням вимог міжнародних організацій; удосконалення нормативно-правових актів щодо стандартизації та сертифікації продукції тваринництва; відпрацювання процедури банкрутства та санації підприємств; організації необхідної цільової підтримки виробникам яловичини та свинини; створення єдиного державного земельного банку.